

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

URED ZA LJUDSKA PRAVA I PRAVA NACIONALNIH MANJINA

**NACIONALNI PLAN ZA SUZBIJANJE TRGOVANJA
LJUDIMA ZA RAZDOBLJE DO 2030. GODINE**

listopad 2024.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	3
1. UVOD	4
1.1. Globalni i europski kontekst	4
1.2. Nacionalni kontekst	7
2. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA	10
3. OPIS SREDNJOROČNIH RAZVOJNIH POTREBA I RAZVOJNIH POTENCIJALA	14
3.1. Žrtve trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj	14
3.2. Oblici eksploatacije žrtava u Republici Hrvatskoj	16
3.3. Prava žrtava trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj	19
4. ZAKLJUČCI, POTENCIJALI I GLAVNI IZAZOVI	22
5. USKLAĐENOST S NACIONALNOM RAZVOJNOM STRATEGIJOM, SEKTORSKIM I VIŠESEKTORSKIM STRATEGIJAMA TE DOKUMENTIMA PROSTORNOG UREĐENJA	25
6. OPIS PRIORITETA JAVNE POLITIKE U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU . 26	
7. POPIS POSEBNIH CILJEVA, MJERA I KLJUČNIH POKAZATELJA ISHODA TE AKTIVNOSTI KOJE ĆE BITI PODUZETE U OKVIRU NACIONALNOG PLANA ZA SUZBIJANJE TRGOVANJA LJUDIMA	27
8. INDIKATIVNI FINACIJSKI PLAN	30
9. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE	32

Prilog 1: Tablični prikaz Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima do 2030. godine

PREDGOVOR

Trgovanje ljudima predstavlja globalni problem koji ne poznaje granice država ni društveno uređenje.

Procjenjuje se da je u svijetu oko 24,9¹ milijuna ljudi žrtava trgovanja ljudima, odnosno da skoro 50 milijuna ljudi² živi u nekom obliku modernog ropstva. Žrtve se eksploatiraju u svrhu prisilnog rada, spolnog iskorištavanja, činjenja protupravnih radnji, a sve češće se regrutiraju putem interneta. Trgovanje ljudima je kriminalna djelatnost koja rezultira pogubnim posljedicama za žrtve, a godišnja zarada procjenjuje se na 150 milijardi dolara³, što je uz trgovanje drogom i oružjem, čini najprofitabilnijom kriminalnom djelatnošću.

Vlada Republike Hrvatske, u kontinuitetu od 2002. godine razvija sustav suzbijanja trgovanja ljudima i ulaže iznimne napore u promicanje i zaštitu ljudskih prava s jasnim naglaskom na potrebe žrtava i to od trenutka identifikacije žrtve do njene integracije u društvo, kao i na sankcioniranje počinitelja u skladu s međunarodnim standardima.

Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje do 2030. godine usmjeren je na nadogradnju već uspostavljenog Nacionalnog referalnog sustava suzbijanja trgovanja ljudima kao i na jačanje suradnje Republike Hrvatske s drugim državama, međunarodnim i regionalnim organizacijama i inicijativama. Nadogradnja uspostavljenog sustava, kao i osnaživanje suradnje planirani su, kako putem sudjelovanja predstavnika tijela državne uprave i organizacija civilnoga društva u aktivnostima na području suzbijanja trgovanja ljudima tako i putem prilagodbe sustava novim trendovima i izazovima, a s krajnjim ciljem djelovanja usmjerenog prevenciji i pravovremenom sankcioniranju počinitelja trgovanja ljudima te posljedično i suzbijanju kriminalne djelatnosti.

Pojmovi korišteni u ovom Nacionalnom planu koji imaju rodni izričaj, odnose se na jednak način i na muški i ženski rod, bez obzira u kojem se rodu koriste.

¹ <https://www.state.gov/reports/2019-trafficking-in-persons-report/>, pogledano 24.09.2024..

² https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---ipecc/documents/publication/wcms_854733.pdf, pogledano 24.09.2024.

³ <https://ourrescue.org/education/research-and-trends/human-trafficking-statistics>, pogledano 24.09.2024.

1. UVOD

Trgovanje ljudima jedan je od najbeskrupuloznijih primjera kršenja ljudskih prava s ciljem ostvarivanja ilegalnog profita od kojega, zbog njegove globalne rasprostranjenosti, nije izuzeta niti jedna država svijeta. Žrtvama se krše ljudska prava ograničavanjem kretanja, onemogućavanjem komunikacije te ih se u takvim okolnostima na različite načine iskorištava. Žrtve trgovanja ljudima u najvećem su broju slučajeva žene i djeca, a sve češće i muškarci.

1.1. Globalni i europski kontekst

Trgovanje ljudima tijekom godina postalo je geografski sve rasprostranjenije i opsegom, odnosno pojavnim oblicima sve kompleksnije, pa su tako Ujedinjeni narodi⁴ 2000. godine usvojili Konvenciju protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta⁵ i pripadajuće protokole - Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, posebno ženama i djecom i Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, zrakom i morem. Svrha ove Konvencije je promicanje suradnje za učinkovitije sprječavanje i borbu protiv transnacionalnog organiziranog kriminala.

Kada se govori o zaštiti i promicanju ljudskih prava u Europi, Vijeće Europe je 2005. godine usvojilo Konvenciju o suzbijanju trgovanja ljudima⁶ koju je Republika Hrvatska ratificirala 2008. godine, a kao njene ključna vrijednost ističe se usmjerenost na ljudska prava i zaštitu žrtava budući da trgovanje ljudima jasno definira kao povredu ljudskih prava i djelo protiv dostojanstva i integriteta ljudskog bića. Konvencija ima sveobuhvatan opseg primjene, obuhvaća sve oblike trgovanja i osobe koje su žrtve.⁷

Dodanu vrijednost Konvencije čini i usmjerenost na sustav praćenja uspostavljen za nadzor provedbe obveza sadržanih u njoj, a koji se sastoji od dva stupa: Grupe stručnjaka za djelovanje protiv trgovanja ljudima (GRETA)⁸ i Odbora stranaka. GRETA obavlja posjete te sastavlja i objavljuje izvješća o zemljama u kojima se ocjenjuju zakonodavne i druge mjere koje su stranke poduzele da provedu odredbe Konvencije. Temeljem tako donesenog izvješća Odbor stranaka daje preporuke stranci u vezi s mjerama koje treba poduzeti kao nastavak GRETA-ina izvješća. U odnosu na Republiku Hrvatsku, GRETA je do sada provela tri evaluacijska kruga (četvrti evaluacijski krug je u tijeku) koji su rezultirali izvješćem i preporukama, među kojima svakako

⁴ Pri samom osnivanju UN-a donesena je Opća deklaracija o ljudskim pravima gdje je u članku 4. propisuje da se nitko se ne smije držati u ropstvu ili ropstvu sličnom odnosu; ropstvo i trgovina robljem zabranjuju se u svim njihovim oblicima., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2009_11_12_143.html, pogledano 24.09.2024.

⁵ Konvencija protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta usvojena je 2000. godine, a stupila je na snagu 2003. godine, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2002_11_14_162.html, pogledano 24.09.2024.

⁶ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/full/2007_07_7_86.html, pogledano 24.09.2024.

⁷ Konvencija nije ograničena na države članice Vijeća Europe; države nečlanice i Europska unija također imaju mogućnost postati strankama Konvencije.

⁸ Članovi GRETA-e, njih 15, biraju se među državljanima država stranaka Konvencije na temelju njihove kompetencije u područjima obuhvaćenim Konvencijom te djeluju u svojstvu pojedinaca i moraju biti neovisni i nepristrani u obavljanju svojih funkcija, a mandat im traje četiri godine i može se jednom obnoviti. Republika Hrvatska od 2023. godine ima predstavnika u sastavu članova GRETA-e, odvjetnika Luku Mađerića koji je u ožujku imenovan na mandat od četiri godine. Prethodno član GRETA-e bio je sveučilišni profesor na Pravnom fakultetu u Zagrebu, prof.dr.sc. Davor Derenčinović, u dva mandata, dok je u jednom mandatu obnašao dužnost predsjednika.

treba istaknuti potrebu razvijanja učinkovitog sustava naknadne štete za žrtve trgovanja ljudima i propisivanje nekažnjavanja žrtava trgovanja ljudima.⁹

Globalni lider u borbi protiv nedopuštenih droga i međunarodnog kriminala, uključujući trgovanje ljudima je Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (United Nations Office on Drugs and Crime - UNODC) osnovan 1997. godine. Jedna od temeljnih zadaća UNODC-a je iskorjenjivanje zločina trgovanja ljudima kroz razbijanje kriminalnih organizacija i osuđivanjem glavnih počinitelja. U tu svrhu UNODC priprema godišnja izvješća, a posljednje usvojeno je Globalno izvješće o suzbijanju trgovanja ljudima za 2022. godinu.¹⁰ Prema navedenom izvješću u razdoblju od 2017. do 2020. godine ukupno je identificirano 187.915 žrtava trgovanja ljudima. U 2020. godini (godini pandemije COVID-19) identificirano je 46.850 žrtava, te je prvi put na globalnoj razini došlo do smanjenja broja otkrivenih žrtava. Izvješće pokazuje da je 42% žena, 18% djevojčica i 17% dječaka evidentirano kao žrtve trgovanja ljudima, te je u odnosu na 2019. godinu u porastu za 3% broj muškaraca (23%) koji su žrtve trgovanja ljudima. Žrtve su najvećim dijelom eksploatirane u svrhu spolnog iskorištavanja i to pretežito žene i djevojčice, dok su muškarci i dječaci u ukupnom broju žrtava trgovanja u svrhu spolnog iskorištavanja evidentirani s 10%. Također, zabilježen je i nastavak trenda smanjenja osuđujućih presuda iz 2017. godine, a koji za 2020. u odnosu na 2019. godinu pokazuje smanjenje od 27%. Vezano za regiju srednje i jugoistočne Europe, kojoj pripada i Republika Hrvatska, utvrđen je porast broja otkrivenih žrtava trgovanja ljudima jednako kao i porast osuđujućih presuda u 2020. godini.¹¹

Za razliku od izvješća UNODC-a koje donosi pregled statističkih podataka na globalnoj razini te preporuke za buduća djelovanja, izvješće Državnog tajništva (State Department) SAD-a prati razvoj zakonodavstva i njegov utjecaj na prevenciju trgovanja ljudima.

Prema izvješću Državnog tajništva SAD-a o trgovanju ljudima (Trafficking in Persons - TIP), Republika Hrvatska nalazi se na razini Tier 2, a učinjeni pomaci odnose se na povećanje broja osuđenih osoba koje su sudjelovale u trgovanju ljudima, izricanje zatvorskih kazni za osuđene počinitelje i identificiranje većeg broj žrtava. U odnosu na poželjni smjer djelovanja, kao najznačajnije preporuke za Republiku Hrvatsku, TIP izvješće ističe: osigurati nekažnjavanje žrtava, spriječiti dodatnu viktimizaciju žrtava kao i osigurati dovoljno sredstava za pomoć žrtvama kako bi se mogle ponovno integrirati u društvo.¹²

⁹ GRETA je, tijekom 2023. godine, usvojila Upitnik za ocjenu provedbe Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima za Republike Hrvatsku s posebnim naglaskom na rješavanje problema izloženosti trgovanju ljudima koji je Republici Hrvatskoj dostavljen u listopadu 2023. godine čime je započeo četvrti evaluacijski krug. Izvješće o provedbi, na temelju Upitnika, Republika Hrvatska je predala u roku, 5. veljače 2024. godine, a od 3. do 7. lipnja 2024. godine trajao je tematski posjet GRETE <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/croatia1> pogledano 24.09.2024.

¹⁰ <https://www.unodc.org/unodc/data-and-analysis/glotip.html> pogledano 24.09.2024.

¹¹ Za Izvješće prikupljeni su službeni statistički podaci o otkrivenim slučajevima iz 141 država, a obuhvaćene zemlje čine više od 95 posto svjetske populacije.

¹² Izvješće State Department-a o trgovanju ljudima (Trafficking in Persons - TIP) predstavlja glavni diplomatski alat američke vlade za uključivanje vlada drugih država u problem trgovanja ljudima. Istovremeno, izvješće pruža najopsežniji pregled aktivnosti vlada u borbi protiv trgovanja ljudima, a njime se potvrđuje predanost američke vlade globalnom vodstvu u ovom ključnom pitanju ljudskih prava i provedbe zakona. Prvo TIP izvješće doneseno je 2001. godine, na temelju The Trafficking Victims Protection Act (TVPA) iz 2000. godine, a Republika Hrvatska se u proces izvještavanja uključila dvije godine kasnije tj. 2003. godine. TIP izvješće vrednuje napore vlada svrstavajući ih u jednu od tri razine: države čije se vlade u potpunosti pridržavaju minimalnih standarda TVPA

U odnosu na područje Europske unije, podatke o trgovanju ljudima prikuplja i obrađuje EUROSTAT. Prema podacima za 2022. godinu, identificirano je 10 009 žrtava, što predstavlja povećanje od 41,1% u odnosu na prethodnu godinu i predstavlja najveći rast u broju identificiranih žrtava od 2008. do 2022. godine. Čak je 18 od 27 država članica prijavilo rast u broju žrtava u odnosu na prethodno razdoblje. Što se tiče spola žrtava, udio žena i djevojčica u ukupnom broju žrtava 2022. godine iznosio je 62,8% čime se smanjila razlika u postotku između spolova (u 2021. godini udio žena i djevojčica iznosio je 68,5%). Vezano uz oblike eksploatacije i dalje prednjači spolna eksploatacija s postotkom od 41,4% , radna eksploatacija evidentirana je u 41,1% slučajeva, a svi drugi oblici eksploatacije evidentirani su u 17,5% slučajeva.¹³

Kako bi utjecali na izložene trendove Europski parlament i Vijeće EU su 5. travnja 2011. usvojili Direktivu 2011/36/EU o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava, te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/629/PUP¹⁴, a potom je uslijedilo i donošenje Strategije Europske unije za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje 2021. - 2025. godine.¹⁵

Strategija je usmjerena na šest ključnih točaka: 1. unaprjeđenje EU zakonodavstva; 2. smanjenje potražnje kojom se potiče trgovanje ljudima; 3. ometanje kriminalnog modela kako bi se zaustavilo iskorištavanje žrtava (uključuje: osiguravanje djelotvornih operativnih sredstava za borbu protiv kriminalnog poslovnog modela, suzbijanje kulture nekažnjavanja izgradnjom kapaciteta za odlučan kaznenopravni odgovor); 4. rješavanje problema digitalnog poslovnog modela trgovaca ljudima; 5. zaštita, podupiranje i osnaživanje žrtava, posebno žena i djece te 6. unaprjeđenje međunarodne suradnje.

Ovom Strategijom kao obveza utvrđuje se i čvrst okvir politike za zaštitu ranjivih pojedinaca od toga da postanu žrtve trgovanja ljudima, osnaživanje žrtava, privođenje počinitelja pravdi i zaštitu naših zajednica. Žene i djeca u središtu su te obveze. Europska komisija će, provodeći mjere iz Strategije, biti spremna brzo reagirati na novi razvoj događaja ili trendove zahvaljujući stalnom praćenju i analizi načina na koji se trgovanje ljudima razvija u EU-u i izvan nje. EU i države članice moraju biti korak ispred kriminalaca, korisnika usluga žrtava i izrabljivača žrtava.

Važan iskorak učinjen je donošenjem Rezolucije Europskog parlamenta, od 14. rujna 2023., o reguliranju prostitucije u EU-u: prekogranične posljedice i utjecaj na rodnu ravnopravnost i prava žena. Rezolucijom se oštro osuđuje trgovanje ljudima radi spolnog iskorištavanja bilo koje osobe kao ozbiljno kršenje ljudskih prava. Prema studijama, u većem broju slučajeva žrtve spolnog iskorištavanja su žene i djevojčice, osobito one u ranjivom položaju. Također ističe da države članice imaju pravnu obvezu štiti prava žena i tjelesni integritet te promicati rodnu ravnopravnost i raznolikost.¹⁶

Tijekom 2023. i 2024. godine pristupilo se izmjenama Direktive 2011/36/EU koju je izmijenila Direktiva (EU) 2024/1712 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. godine o

(Tier 1), države čije vlade ne poštuju u potpunosti minimalne standarde propisane TVPA-om, no ulažu značajne napore u njihovo postizanje (Tier 2) te države koje ne poštuju standarde propisane TVPA-om (Tier 3), <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>, pregledano 24.09.2024.

¹³ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Trafficking_in_human_beings_statistics#cite_note-7, pogledano 24.09.2024.

¹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036>, pogledano 24.09.2024.

¹⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8090-2021-INIT/hr/pdf>, pogledano 24.09.2024.

¹⁶ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=OJ:C_202401767, pogledano 24.09.2024.

sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava. Novom Direktivom dodatno se unaprjeđuju pojedina pitanja u borbi protiv trgovanja ljudima, osobito u pogledu sklapanja prisilnih brakova i nezakonitog posvojenja djece.¹⁷

Također, nedavno usvojena Direktiva EU-a o dužnoj pažnji za održivo poslovanje¹⁸ označava značajan korak naprijed u predanosti država članica (uključujući i Republiku Hrvatsku) pitanjima ljudskih prava, između ostalog i borbi protiv trgovanja ljudima. Direktiva ima za cilj osigurati uspostavljanje procedura koje će jamčiti identifikaciju, sprječavanje i ublažavanje rizika za ljudska prava i okoliš u poslovanju, a njena implementacija u nacionalno zakonodavstvo planirana je do ljeta 2026. godine.

1.2. Nacionalni kontekst

Vlada Republike Hrvatske prepoznala je važnost suzbijanja trgovanja ljudima kao jedan od prioritarnih problema još 2002. godine, kada je usvojen prvi nacionalni akt strateškog planiranja, osnovan prvi Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima, a postupno su ratificirane: Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta, Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece (tzv. Palermo protokol), Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom, Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima. Tijekom procesa pristupanja Europskoj uniji Republika Hrvatska je Direktivu 2011/36/EU o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima transponirala u hrvatsko zakonodavstvo, a aktivno je sudjelovala u donošenju Direktive (EU) 2024/1712 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o izmjeni Direktive 2011/36/EU o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava.

Posljednju Odluku o Nacionalnom odboru za suzbijanje trgovanja ljudima¹⁹, Vlada Republike Hrvatske donijela je 7. prosinca 2020. godine. Nacionalni odbor je međuresorno tijelo zaduženo za donošenje nacionalnih strateških i operativnih planova i koordinaciju rada svih tijela nadležnih za suzbijanje trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj. Nacionalnim odborom za suzbijanje trgovanja ljudima predsjedava potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske zadužen za društvene djelatnosti i ljudska prava. Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima ustrojava Operativni tim tj. međuresorno tijelo operativne razine koje djeluje u provedbi mjera zaštite i pomoći žrtvama trgovanja ljudima i sastaje se jednom mjesečno. Nacionalni koordinator za suzbijanje trgovanja ljudima je ravnatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina koji, u dogovoru s predsjednikom Nacionalnog odbora, koordinira rad Nacionalnog odbora, operativno prati i koordinira provedbu nacionalnih dokumenata u području suzbijanja trgovanja ljudima te vodi Operativni tim.

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A32024L1712>, pogledano 24.09.2024.

¹⁸ Direktiva (EU) 2024/1760 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o dužnoj pažnji za održivo poslovanje i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 te Uredbe (EU) 2023/2859), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401760, pogledano 08.10.2024.

¹⁹ Odluka o osnivanju Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima („Narodne novine“ br. 136/20.).

Razvijajući sustav trgovanja ljudima, Vlada Republike Hrvatske, do danas je usvojila pet općih akata strateškog planiranja i jedan usmjeren djeci, kao posebno ranjivoj skupini:

- Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima 2002. godine
- Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja djecom (listopad 2005. – prosinac 2007. godine)
- Nacionalni program za suzbijanje trgovanja ljudima od 2005. do 2008. godine
- Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2009. do 2011. godine
- Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2012. do 2015. godine
- Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2018. do 2021. godine.

Donošenjem ovih akata strateškog planiranja nastoji se kontinuirano unaprjeđivati sustav s ciljem da se ovo kazneno djelo u potpunosti iskorijeni iz društva.

Sustav suzbijanja trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj zasniva se na načelima poštivanja temeljnih ljudskih prava žrtava trgovanja ljudima te pružanju pomoći i zaštite kao što su siguran smještaj, psihosocijalna, zdravstvena i pravna pomoć te pravo na siguran povratak u zemlju podrijetla.

Poštujući međunarodni i europski pravni standard, ali i dugogodišnje napore ka uspostavi cjelovitog sustava u borbi protiv trgovanja ljudima Vlada Republike Hrvatske donijela je i tri protokola iz ovog područja: Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima²⁰, Protokol o postupanju pri dobrovoljnom i sigurnom povratku žrtava trgovanja ljudima²¹ i Protokol o integraciji/reintegraciji žrtava trgovanja ljudima²². Ovi protokoli zajedno sa standardnim operativnim procedurama ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi i ministarstva nadležnog za ostvarivanje prava iz sustava zdravstvene zaštite²³ uređuju sveobuhvatno postupanje prema žrtvama trgovanja ljudima.

Nadalje, valja napomenuti kako u svrhu pružanja zaštite, kvalitetne i neprekidne pomoći žrtvama, u Republici Hrvatskoj djeluju dva skloništa za žrtve – jedno za odrasle žrtve, a drugo za djecu žrtve – kao i besplatna telefonska SOS linija, koje vode organizacije civilnoga društva koje čine neizostavan dio Nacionalnog referalnog sustava Republike Hrvatske i koje se dijelom financiraju iz Državnog proračuna.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2022. do 2027. godine²⁴ od 10. veljače 2022.

²⁰<https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Protokol%20za%20identifikaciju.%20pomo%C4%87%20i%20za%C5%A1titu%20%C5%Bertava%20trgovanja%20ljudima.pdf>, pogledano 24.09.2024.

²¹<https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Protokol%20o%20postupanju%20pri%20dobrovoljnom%20i%20sigurnom%20povratku%20%C5%Bertava%20trgovanja%20ljudima.pdf>, pogledano 25.9.2024

²²https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/PROTOKOL%20O%20INTEGRACIJI%20I%20REINTEGRACIJI%2001.04.2019_.pdf, pogledano 24.09.2024. .

²³https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Standardne%20operativne%20procedure%20Ministarstva%20za%20demografiju%2C%20obitelj%2C%20mlade%20i%20socijalnu%20politiku_53.pdf, pogledano 24.09.2024.

²⁴ Naziv dokumenta je izmijenjen u skladu s uputama Koordinacijskog tijela za strateško planiranje na način da je produženo vrijeme važenja Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima te su mjere razrađene u skladu s novim vremenskim okvirom i relevantnim odrednicama strateškog planiranja.

godine, započela je izrada ovoga akta strateškog planiranja.²⁵ Slijedom predmetne Odluke Vlade Republike Hrvatske osnovana je Radna skupina sastavljena od 24 člana, predstavnika relevantnih institucija u ovom području: Ured potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obrane, Ministarstvo pravosuđa i uprave²⁶, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Ministarstvo znanosti i obrazovanja²⁷, Ministarstvo turizma i sporta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, Ministarstvo zdravstva, Državni inspektorat, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Agencija za elektroničke medije, Pravosudna akademija, Hrvatski Crveni križ, Centar za žene žrtve rata – Rosa, Hrvatska odvjetnička komora, Hrvatsko novinarsko društvo, Akademija pravnih znanosti Hrvatske i Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. U svrhu izrade akta strateškog planiranja održana su ukupno četiri sastanka Radne skupine²⁸ te tri međuresorna sastanaka s ključnim dionicima²⁹. Jednako tako, u vremenu od osnivanja Radne skupine, održana su tri sastanka Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima te dvadeset i šest sastanaka Operativnog tima Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima na kojima je raspravljano o tijeku izrade Nacionalnog plana.

²⁵ <https://ljudskaprava.gov.hr/ljudska-prava/izrada-nacionalnog-plana-za-suzbijanje-trgovanja-ljudima-za-razdoblje-od-2022-do-2027/1072>, pogledano 24.09.2024.

²⁶ Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave („Narodne novine“, broj 57/2024) izmijenjen je naziv u Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_05_57_982.html, pregledano 24.09.2024.

²⁷ Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave („Narodne novine“, broj 57/2024) izmijenjen je naziv u Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih.

²⁸ Sastanci Radne skupine održani su 19. svibnja, 14. srpnja 2022., 27. rujna te 14. studenoga 2023.

²⁹ Međuresorni sastanci održani su s predstavnicima Državnog inspektorata (12.6.2023.), Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (17.5.2023.), Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije i Hrvatskog Crvenog križa (20.4.2023.).

2. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA

Nacionalnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima, za razdoblje do 2030. godine (u daljnjem tekstu: Nacionalni plan) postavlja se strateški okvir za daljnji razvoj sustava suzbijanja trgovanja ljudima, osnaživanje službenika uključenih u ovaj sustav, prepoznavanje i procesuiranje ovog kaznenog djela i daljnje pružanje programa pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima, kao i njihovo uključivanje u društvo.

VIZIJA

Hrvatska 2030. godine zemlja je u kojoj je počinjenje kaznenog djela trgovanja ljudima svedeno na najmanju moguću mjeru, počinitelji prepoznati i adekvatno sankcionirani, a žrtvama je pružena pomoć i zaštita.

Hrvatska 2030. godine zemlja je u kojoj je sustav suzbijanja trgovanja ljudima značajno unaprijeđen, a stručnjaci koji rade u području dodatno educirani i spremni za suočavanje s novim pojavnim oblicima povezanim s trgovanjem ljudima.

Nacionalni plan temelji se, prije svega na Kaznenom zakonu („Narodne novine“, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23., 36/24.) u kojem je u članku 106. sadržana opsežna definicija kaznenog djela trgovanja ljudima:

„ Tko uporabom sile ili prijetnje, obmanom, prijevarom, otmicom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa ovisnosti, davanjem ili primanjem novčane naknade ili druge koristi radi dobivanja pristanka osobe koja ima nadzor nad drugom osobom, ili na drugi način vrbuje, preveze, prevede, skriva ili prima osobu ili razmjenjuje ili prenosi nadzor nad osobom radi iskorištavanja njezinog rada putem prisilnog rada ili služenja, uspostavom ropstva ili njemu sličnog odnosa, ili radi njezinog iskorištavanja za prostituciju ili druge oblike spolnog iskorištavanja uključujući i pornografiju ili za sklapanje nedozvoljenog ili prisilnog braka, ili radi uzimanja dijelova njezinog tijela, ili radi njezinog korištenja u oružanim sukobima ili radi činjenja protupravne radnje, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.“

Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko vrbuje, preveze, prevede, skriva ili prima dijete, ili razmjenjuje ili prenosi nadzor nad djetetom radi iskorištavanja njegovog rada putem prisilnog rada ili služenja, uspostavom ropstva ili njemu sličnog odnosa, ili radi njegovog iskorištavanja za prostituciju ili druge oblike spolnog iskorištavanja uključujući i pornografiju ili za sklapanje nedozvoljenog ili prisilnog braka ili za nezakonito posvojenje, ili radi uzimanja dijelova njegovog tijela, ili radi njegovog korištenja u oružanim sukobima.

Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prema djetetu, ili je kazneno djelo iz stavka 1. ili 2. ovoga članka počinila službena osoba u obavljanju svoje službe, ili je počinjeno u odnosu na veći broj osoba, ili je svjesno doveden u opasnost život jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se onaj tko znajući da je osoba žrtva trgovanja ljudima koristi njezine usluge koje su rezultat jednog od oblika njezinog iskorištavanja navedenog u stavku 1. i 2. ovoga članka.

Tko s ciljem omogućavanja počinjenja djela iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka zadrži, oduzme, sakrije, ošteti ili uništi putnu ispravu ili ispravu o dokazivanju identiteta druge osobe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 5. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Pristanak na iskorištavanje same osobe na čiju štetu je trgovanje ljudima počinjeno bez utjecaja je na postojanje tog kaznenog djela.

Sukladno navedenoj zakonskoj definiciji, tri su konstitutivna elementa, koja moraju biti ispunjena za ostvarenje kaznenog djela trgovanja ljudima: 1. modalitet radnje („*vrbuje, preveze, prevede, skriva ili prima osobu ili razmjenjuje ili prenosi nadzor nad osobom*“), 2. sredstva („*uporabom sile ili prijetnje, obmanom, prijevarom, otmicom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa ovisnosti, davanjem ili primanjem novčane naknade ili druge koristi*“) i 3. cilj odnosno svrha („*radi iskorištavanja njezinog rada putem prisilnog rada ili služenja, uspostavom ropstva ili njemu sličnog odnosa, ili radi njezinog iskorištavanja za prostituciju ili druge oblike spolnog iskorištavanja uključujući i pornografiju ili za sklapanje nedozvoljenog ili prisilnog braka, ili radi uzimanja dijelova njezinog tijela, ili radi njezinog korištenja u oružanim sukobima ili radi činjenja protupravne radnje*“).³⁰

Iako su sva tri elementa taksativno navedena u zakonskoj definiciji, da bi došlo do formalnog dovršetka djela dovoljno je poduzimanje jednog od modaliteta radnji od strane počinitelja, međutim, da bi došlo do ispunjena ovako opisanog kaznenog djela trgovanja ljudima u materijalnom smislu, potrebno je da počinitelj počne iskorištavati žrtvu na jedan od propisanih načina.³¹

Osim Kaznenog zakona, Nacionalni plan oslanja se i na niz drugih propisa koji sadrže odredbe o trgovanju ljudima, odnosno kojima se reguliraju prava i obveze žrtve, ali i sankcije počiniteljima.³²

³⁰ B. Markušić, Teorija geneze trgovanja ljudima na području jugoistočne Europe kroz analizu utjecaja militarizacije, političkih procesa i globalne ekonomije, *Pravnik : časopis za pravna i društvena pitanja*, Vol. 48. No. 97., 2015., <https://hrcak.srce.hr/157181>, pogledano 24.09.2024.

³¹ Ibid

³² Zakonski propisi: Zakon o kaznenom postupku, Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Zakon o sudovima za mladež, Zakon o strancima, Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti stranaca u Republici Hrvatskoj, Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti, Zakon o socijalnoj skrbi, Zakon o prebivalištu, Zakon o Hrvatskom Crvenom križu, Zakon o deviznom poslovanju, Zakon o upravnim pristojbama, Zakon o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave, Zakon o uvjetima za pružanje usluga carinskog zastupanja, Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, Zakon o Obalnoj straži Republike Hrvatske, Zakon o javnoj nabavi, Zakon o koncesijama, Zakon o istraživanju i eksploataciji ugljikovodika te Zakon o prijenosu i obradi podataka o putnicima u zračnom prometu u svrhu sprječavanja, otkrivanja, istraživanja i vođenja kaznenog postupka za kaznena djela terorizma i druga teška kaznena djela.

Uz zakonske propise, pri izradi Nacionalnog plana vodilo se računa i o međunarodnim okvirima i preporukama koje su proizašle iz praćenja istih. Tako je posebna pozornost posvećena preporukama trećeg evaluacijskog kruga Skupine stručnjaka za suzbijanje trgovanja ljudima (GRETA) i Državnog tajništva SAD-a (TIP Report)³³ te Strategiji Europske unije o borbi protiv trgovanja ljudima za razdoblje 2021. – 2025. godine.

Neke od najznačajnijih preporuka, a koje su u velikoj mjeri pridonijele i određivanju posebnih ciljeva ovoga Nacionalnoga plana usmjerene su na osnaživanje pravosudnih dužnosnika i službenika putem kvalitetnih i brojnih tematskih edukacija, napredak pravosudnog sustava u smislu bržeg i efikasnijeg rješavanja sudskih predmeta, uvođenje odredbe o nekažnjavanju za žrtve trgovanja ljudima, dosudi primjerene naknade štete žrtvama trgovanja ljudima, jačanje svijesti i veće informiranost o trgovanju ljudima kroz organizaciju javnih kampanja i edukacija.

Prikaz 1. Posebni ciljevi Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima, za razdoblje do 2030. godine

1. PREVENCIJA TRGOVANJA LJUDIMA

2. UNAPRIJEĐENJE SUSTAVA IDENTIFIKACIJE, POMOĆI I ZAŠTITE ŽRTAVA TRGOVANJA LJUDIMA

Za postizanje posebnih ciljeva koju su postavljeni ovim Nacionalnom planom nužno je osigurati adekvatnu suradnju svih ključnih dionika i institucija, u prvom redu Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije i Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike te ključnih organizacija civilnog društva.

³³ <https://www.state.gov/reports/2022-trafficking-in-persons-report/croatia/>, pogledano 25.09.2024..

³⁴ Kampanja UNODC-a Plavo srce podiže svijest, diljem svijeta, o trgovini ljudima i njezinom utjecaju na ljude i društvo. Također se potiče uključivanje vlada, civilnog društva, korporativnog sektora i pojedinaca kako bi potaknuli djelovanje i pomogli u sprječavanju trgovine ljudima., <https://www.unodc.org/unodc/en/blueheart/>, pogledano 16.4.2024.

U svrhu osiguranja informiranosti svih relevantnih dionika i s ciljem uključivog djelovanja na ostvarivanju ciljeva Nacionalnog plana izrađena je i Komunikacijska strategija Nacionalnog plana i njoj pripadajući Akcijski plan.

3. OPIS SREDNJOROČNIH RAZVOJNIH POTREBA I RAZVOJNIH POTENCIJALA

3.1. Žrtve trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj

Prilikom identificiranja žrtava trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj koristi se procedura propisana Protokolom za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima, prema kojoj status može dodijeliti Ministarstvo unutarnjih poslova ili Operativni tim.

Prema dostupnim podacima Ministarstva unutarnjih poslova, u razdoblju od 2016. do 2023. godine, na teritoriju Republike Hrvatske identificirano je 246 osoba - žrtva trgovanja ljudima. Među identificiranim žrtvama, 59,3% činili su državljani Republike Hrvatske, dok su državljani trećih zemalja (država koje nisu članice EU) identificirani u 40,6% slučajeva. Najveći broj identificiranih žrtava imalo je državljanstvo Tajvana (59 žrtava) i Bosne i Hercegovine (15 žrtava).

Tablica 1: Broj identificiranih žrtava trgovanja ljudima u razdoblju od 2016. do 2023. prema državi porijekla (državljanstvu)

DRŽAVA PORIJEKLA	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	UKUPNO
Hrvatska	22	19	14	24	14	15	26	12	146
Tajvan	-	-	59	-	-	-	-	-	59
Bosna i Hercegovina	-	8	1	3	-	-	-	3	15
Afganistan	3	-	-	-	-	-	-	-	3
Pakistan	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Tajland	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Nigerija	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Filipini	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Srbija	-	-	1	-	-	-	-	1	2
Rumunjska	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Slovačka	-	-	1	-	-	-	-	-	1
SAD	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Nepal	-	-	-	-	-	4	-	1	5
Njemačka	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Brazil	-	-	-	-	-	-	-	4	4
Uganda	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Burkina Faso	-	-	-	-	-	-	1	-	1
UKUPNO	30	29	76	27	15	19	29	21	246

Podaci za Republiku Hrvatsku u kontekstu državljanstva samih žrtava, nešto su drugačiji od prosjeka Europske Unije. Naime, prema relevantnim podacima za 2022. godinu 25,1% identificiranih žrtava jesu i državljani zemlje u kojoj se eksploatacija dogodila, 11,8% su žrtve državljani neke druge zemlje EU u odnosu na onu u kojoj se eksploatacija dogodila, a čak 63,1%

žrtava su državljani trećih zemalja. Uz Republiku Hrvatsku najveći broj domicilnih žrtava identificiran je u: Bugarskoj, Rumunjskoj, Mađarskoj, Slovačkoj, Latviji, Litvi i Češkoj. S druge pak strane, Danska, Finska, Portugal, Španjolska, Malta, Grčka, Belgija, Luksemburg, Italija i Estonija identificirale su više od 80 % žrtava koje su državljani trećih zemalja.³⁵ U posljednje tri godine broj identificiranih žrtava je u blagom padu i na globalnoj razini, kao i u većini zemalja jugoistočne Europe.

U odnosu na dob identificiranih žrtava trgovanja ljudima, najveći broj žrtava čine mladi od 19 do 30 godina (39,8%) dok drugu najveću skupinu žrtava čine djeca tj. osobe mlađe od 18 godina (37,8%). Zajedno, ove dvije skupine čine čak 77,6% svih identificiranih žrtava trgovanja ljudima u posljednjih pet godina.

Tablica 2: Broj identificiranih žrtava trgovanja ljudima od 2016. do 2023. prema dobi

DOB	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	UKUPNO
0-18	11	14	4	17	5	10	21	11	93
19-30	11	10	53	6	5	3	5	5	98
31-40	4	3	15	1	2	4	1	3	33
41-50	1	2	4	1	2	2	1	-	13
50	3	-	-	2	1	-	1	2	9
UKUPNO	30	29	76	27	15	19	29	21	246

U promatranom razdoblju udio žrtava ženskog spola (žena i djevojčica) veći je u odnosu na žrtve muškog spola (9,09%) čime se Republika Hrvatska također ne razlikuje od trenda na razini EU. Naime, prema podacima EUROSTAT-a, tijekom 2022. godine, identificirano je 62,8% žrtava ženskog spola.

³⁵https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Trafficking_in_human_beings_statistics#of_registered_victims_of_trafficking_are_women_or_girls, pogledano 26.09.2024.

Tablica 3: Broj identificiranih žrtava trgovanja ljudima od 2016. do 2023. prema dobi i spolu

DOB I SPOL	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.		2022.		2023.		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
	0-18	3	8	7	7	2	2	7	10	1	4	5	5	-	21	6	5	31
19-30	5	6	5	5	29	24	-	6	2	3	-	3	2	3	1	4	44	54
31-40	1	3	2	1	14	1	-	1	2	-	4	-	1	-	-	3	24	9
41-50	-	1	-	-	3	1	-	1	2	-	1	1	1	-	-	-	9	4
ostalo	-	3	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	2	2	7
UKUPNO	9	21	16	13	48	28	8	19	8	7	10	9	4	25	7	14	110	136

3.2. Oblici eksploatacije žrtava u Republici Hrvatskoj

Iako se trgovanje ljudima pojavljuje u različitim oblicima i s različitom svrhom eksploatacije, ono što je svim oblicima zajedničko jest način na koji pojedina osoba postaje žrtva trgovanja ljudima. Zajedničke karakteristike načina, koje ujedno predstavljaju i tri elementa kaznenog djela obuhvaćaju:

1. vrbovanje koje uključuje prijevoz, transfer, pružanje utočišta i prihvata osoba,
2. prijetnju ili uporabu sile ili drugih oblika prinude, otmicu, prijevaru, zlorabu ovlasti ili položaja bespomoćnosti ili davanje ili primanje plaćanja ili sredstava da bi se postigla privola osobe koja ima kontrolu nad drugom osobom,
3. namjeru kojom počinitelj ostvaruje radnju počinjenja, a to je iskorištavanje odnosno izrabljivanje.³⁶

Razvojem novih tehnologija svakodnevno se razvijaju i novi oblici vrbovanja, ali i eksploatacije, koja vrlo često uključuje spolnu eksploataciju putem interneta, primjerice sexting³⁷, sextortion³⁸, spolno iskorištavanje djece, vrbovanje ili namamljivanje poznatije kao grooming³⁹ i niz drugih oblika.

³⁶ D. Derenčinović, Nisu na prodaju - o pravima žrtava trgovanja ljudima nakon presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu Rantsev protiv Cipra i Rusije, str. 54-55, dostupno na poveznici: <https://hrcak.srce.hr/file/101893>

³⁷ Sexting – pojam se odnosi na slanje spolno eksplicitnih poruka i fotografija, prvenstveno putem mobitela

³⁸ Sextortion – pojam se odnosi na ucjenu ili iznudu na temelju spolnog sadržaja

³⁹ Grooming – pojam koji opisuje uspostavu odnosa povjerenja i emocionalne povezanosti između djeteta i (najčešće) odrasle osobe koji se gradi nekom komunikacijskom tehnologijom s ciljem vrbovanja i iskorištavanja maloljetnika u spolne svrhe.

U odnosu na 2021. godinu kada u Republici Hrvatskoj nije evidentiran niti jedan slučaj spolne eksploatacije putem interneta, već naredne 2022. godine broj žrtava porastao je na 17, a u 2023. godini evidentirane su četiri žrtve. Dostupni podaci za 2022. i 2023. godinu također pokazuju da je većina spolno eksploatiranih žrtava iskorištavana putem interneta. Podaci i u ovom slučaju prate negativne trendove prisutne u drugim državama – žrtve su većinom maloljetnice dok su počinitelji muškarci u dobi između 20 i 30 godina.

U odnosu na uočene oblike eksploatacije žrtava trgovanja ljudima na teritoriju Republike Hrvatske, zabilježeni su: spolna i radna eksploatacija, prisilni brakovi, činjenje protupravnih radnji (prosjačenje, krađa, odavanje prostituciji) te ropstvo. Prema dostupnim podacima Ministarstva unutarnjih poslova u Tablici br. 4 prikazane su vrste eksploatacije u predmetima trgovanja ljudima u razdoblju od 2016. do 2023. godine. U ukupnom broju predmeta prema vrsti eksploatacije, 43,4% uključuje eksploataciju sa svrhom činjenja protupravnih radnji, 32,3% seksualnu, a 20,8% radnu eksploataciju.

Tablica 4: Broj identificiranih žrtava trgovanja ljudima od 2016. do 2023. prema vrsti eksploatacije

Vrsta Eksploatacije	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	UKUPNO
Činjenje protupravnih radnji	2	18	60	8	4	7	7	11	117
Spolna	16	9	10	13	4	7	19	9	87
Radna	12	14	5	5	6	6	3	5	56
Nedozvoljeni / prisilni brak	1	1	1	1	1	1	-	1	7
Ropstvo	-	-	-	1	1	-	-	-	2
UKUPNO	31⁴⁰	42⁴¹	76⁴²	28⁴³	16⁴⁴	21⁴⁵	29	21⁴⁶	269

Imajući u vidu učestalost eksploatacije s ciljem činjenja protupravnih radnji - žrtve trgovanja ljudima nerijetko se pojavljuju i kao počinitelji kaznenih djela. Prema saznanjima iz prakse, događa se da žrtve trgovanja ljudima eksploatirane u svrhu činjenja protupravnih radnji budu osuđene za kaznena djela koja im se stavljaju na teret (prosjačenje, krađa, prijevara te

⁴⁰ Jedna žrtva je i radno i spolno eksploatirana.

⁴¹ Deset žrtava je eksploatirano i radno i za činjenje protupravnih radnji, a jedna žrtva je eksploatirana i radno i spolno i za činjenje protupravnih radnji.

⁴² Jedna žrtva je i radno i spolno eksploatirana. Za jednu žrtvu je oglašena prodaja na društvenim mrežama (eksploatacija u pokušaju).

⁴³ Jedna žrtva je radno eksploatirana, kao i za činjenje protupravnih radnji prosjačenja.

⁴⁴ Jedna žrtva je spolno i radno eksploatirana

⁴⁵ Jedna žrtva eksploatirana je radno i spolno te u svrhu sklapanja prisilnog braka.

⁴⁶ Jedna žrtva eksploatirana je radno, spolno i za činjenje protupravnih radnji dok je druga žrtva eksploatirana radno i za činjenje protupravnih radnji.

preprodaja droge) te tek naknadno, kada se završi postupak vezan uz kazneno djelo trgovanja ljudima, budu oslobođene izvršenja izrečene kazne⁴⁷.

Također, prema podacima GRETA-e, u razdoblju od 2016. godine do danas samo je šest identificiranih žrtava trgovanja ljudima vodilo ili još uvijek vodi parnični postupak za naknadu štete. Istovremeno, samo u jednom postupku je prvostupanjskom presudom Općinskog suda u Osijeku presuđeno u korist žrtve i dosuđena je naknada štete u iznosu od 143.650,00 kuna odnosno 19.065,63 eura⁴⁸.

Tablica 5: Identificirane žrtve trgovanja ljudima po vrsti eksploatacije i spolu (2016. – 2023.)

Vrsta eksploatacije	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.		2022.		2023.		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Činjenje protupravnih radnji	-	2	14	4	45	15	2	6	3	1	4	3	1	6	6	5	75	42
Spolna	2	14	1	8	-	10	5	8	-	4	1	6	-	19	-	9	9	78
Radna	7	5	9	5	3	2	-	5	4	2	5	1	3	-	2	3	33	23
Nedozvoljeni /prisilni brak	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	7
Ropstvo	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
UKUPNO	9	22	24	18	48	28	8	20	8	8	10	11⁴⁹	4	25⁵⁰	8	18	119	150

Podaci (Tablica 5.) razvrstani prema vrsti eksploatacije pokazuju kako su kao žrtve ropstva i preprodaje droge registrirani isključivo muškarci, dok su kao žrtve nedozvoljenog odnosno prisilnog braka identificirane isključivo žene. Također, vidljiva je značajna razlika između broja muškaraca (9) i žena (77) koji su spolno eksploatirani. Takav omjer potvrđuje i Globalno izvješće o trgovanju ljudima⁵¹ u kojemu je navedeno kako je među žrtvama spolne eksploatacije identificirano dvije trećine žena.

S druge strane, dok se u Republici Hrvatskoj od 2017. godine bilježi pad identificiranih slučajeva radne eksploatacije (Tablica 5.), prema podacima UNODC-a u posljednjem

⁴⁷ Postupci povezani s činjenjem protupravnih radnji uglavnom su manje razine složenosti u odnosu na postupke u kojima se potencijalne počinitelje procesuiraju za kazneno djelo trgovanja ljudima pa je stoga i njihovo ukupno trajanje kraće.

⁴⁸ Evaluacija Nacionalnog referalnog sustava suzbijanja trgovanja ljudima, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, str. 13.

⁴⁹ Jedna žrtva eksploatirana je s dvije osnove – radna i spolna.

⁵⁰ Dvije žrtve eksploatirane s dvije osnove – prosjačenje i krađa.

⁵¹ <https://www.unodc.org/unodc/data-and-analysis/glotip.html>, pogledano 26.09.2024.

desetljeću primijećen je porast identificiranih žrtava radne eksploatacije (u 2020. godini žrtve radne eksploatacije činile su 39% ukupnog broja globalno identificiranih žrtava trgovanja ljudima).

3.3. Prava žrtava trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj

Pružanje pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima jedna je od najvažnijih sastavnica nacionalnog referalnog sustava. Svi oblici zlostavljanja kod žrtava izazivaju dugotrajne fizičke, psihičke i socijalne posljedice, kao i poteškoće u svakodnevnom funkcioniranju te u odnosu s obiteljima i bližnjima.

U Republici Hrvatskoj uspostavljen je specijalizirani, sveobuhvatni i interdisciplinarni sustav koji primarno brine o interesima žrtava trgovanja ljudima počevši od rane identifikacije te pružanja prvih oblika pomoći: zdravstvene skrbi, psihološke, socijalne i pravne pomoći pa sve do osiguravanja sigurnog smještaja i dobrovoljnog povratka u zemlju porijekla. Zbog kompleksnosti problematike, traumatičnih iskustva žrtava, izrada individualnih planova i programa zahtjeva visoku razinu stručnosti kao i suradnju nadležnih tijela s organizacijama civilnog društva.

Prema Zakonu o kaznenom postupku⁵², žrtve trgovanja ljudima, pored općih prava propisanih člankom 43. predmetnog Zakona, imaju i prava propisana člankom 44. stavak 4.

- prije ispitivanja, na razgovor sa savjetnikom na teret proračunskih sredstava;
- na opunomoćenika na teret proračunskih sredstava;
- da ju u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola te da ju, ako je to moguće, u slučaju ponovnog ispitivanja ispituje ta ista osoba;
- uskratiti odgovor na pitanja koja nisu u vezi s kaznenim djelom, a odnose se na strogo osobni život žrtve;
- biti ispitana putem audio-video uređaja, osim u slučaju kada žrtva zahtjeva nazočnost u sudnici tijekom davanja iskaza;
- na tajnost osobnih podataka;
- zahtijevati isključenje javnosti s rasprave.

Dijete kao žrtva kaznenog djela ima, uz prava koja žrtvi pripadaju sukladno članku 43. i drugim odredbama Zakona o kaznenom postupku ima pravo i na:

- opunomoćenika na teret proračunskih sredstava,
- tajnost osobnih podataka,
- isključenje javnosti.

⁵² „Narodne novine“ br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 130/20., 80/22., 36/24 na snazi od 02.04.2024. – pročišćeni tekst, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/174/Zakon-o-kaznenom-postupku> , pogledano 23.09.2024.

- Sud, državno odvjetništvo, istražitelj i policija dužni su prema djetetu kao žrtvi kaznenog djela postupati posebno obzirno, imajući na umu dob, ličnost i druge okolnosti kako bi se izbjegle štetne posljedice za odgoj i razvoj djeteta.

Pri postupanju prema djetetu žrtvi nadležna tijela prvenstveno će se rukovoditi najboljim interesom djeteta.

Žrtva u odnosu na koju su utvrđene posebne potrebe zaštite ima pravo na:

- prije ispitivanja razgovarati sa savjetnikom, na teret proračunskih sredstava,
- da ju u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola te da ju, ako je to moguće, u slučaju ponovnog ispitivanja ispituje ta ista osoba,
- uskrati odgovor na pitanja koja nisu u vezi s kaznenim djelom, a odnose se na strogo osobni život žrtve,
- biti ispitana putem audio-video uređaja, osim ako žrtva zahtjeva da bude nazočna u sudnici tijekom davanja iskaza,
- na tajnost osobnih podataka,
- zahtijevati isključenje javnosti s rasprave.

Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima u odlomku V. Pomoć i zaštita žrtava, člankom 18. propisuje da se svim žrtvama u sustavu pomoći i zaštite omogućava humanitarna, psihosocijalna, zdravstvena i pravna pomoć te siguran smještaj na temelju prethodno izrađenog individualnog programa pomoći i zaštite. Individualni program pomoći i zaštite za žrtve bez obzira na dob, izrađuje organizacija koja se skrbi o žrtvi u suradnji s nadležnim centrom za socijalnu skrb.

Također, u odlomku IV. Siguran smještaj opisani su svi oblici smještajnog zbrinjavanja žrtve, bilo da se radi o privremenom smještaju ili smještaju u nacionalno sklonište za žrtve trgovanja ljudima.⁵³

Ukoliko se radi o žrtvi koja nije državljanin Republike Hrvatske, a identificirana je žrtvom trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj ili državljaninu Republike Hrvatske koji je identificiran kao žrtva trgovanja ljudima u inozemstvu, žrtva ima pravo sigurnog povratka u zemlju povratka, postupak provodi Ministarstvo unutarnjih poslova, a sam postupak detaljnije je uređen Protokolom o postupanju pri dobrovoljnom i sigurnom povratku žrtava trgovanja ljudima.

U sklopu pravne pomoći žrtvama se pruža podrška pri provedbi kaznenog postupka. Tako je Zakonom o kaznenom postupku uređeno da će prije ispitivanja žrtve, tijelo koje provodi ispitivanje u suradnji s tijelima, organizacijama ili ustanovama za pomoć i podršku žrtvama

⁵³ Žrtva trgovanja ljudima do konačne odluke o prihvaćanju programa pomoći i zaštite ima pravo na smještaj u Prihvatnom centru, po prihvaćanju programa pomoći i zaštite, žrtva se smješta u nacionalno sklonište. Iznimno od ovog pravila postoji i alternativni smještaj u kojem žrtva može boraviti ili živjeti ukoliko iz opravdanih razloga ne može biti smještena u nacionalnom skloništu i ne postoji neposredna opasnost za njen tjelesni integritet.

kaznenih djela provesti pojedinačnu procjenu žrtve. Pojedinačna procjena žrtve uključuje utvrđivanje postoji li potreba za primjenom posebnih mjera zaštite u odnosu na žrtvu te ako postoji, koje posebne mjere zaštite bi se trebale primijeniti (mjere za zaštitu sigurnosti žrtve, poseban način ispitivanja žrtve, uporaba komunikacijskih tehnologija radi izbjegavanja vizualnog kontakta s počiniteljem i druge mjere propisane zakonom). Kada je žrtva kaznenog djela dijete, pretpostavit će se da postoji potreba za primjenom posebnih mjera zaštite te utvrditi koje posebne mjere zaštite treba primijeniti.

Pri poduzimanju pojedinačne procjene žrtve osobito se uzimaju u obzir osobne značajke žrtve, vrsta ili narav kaznenog djela i okolnosti počinjenja kaznenog djela. Pri tome se posebna pažnja posvećuje žrtvama koje su pretrpjele značajnu štetu zbog težine kaznenog djela, žrtvama kaznenog djela počinjenog zbog nekog osobnog svojstva žrtve te žrtvama koje njihov odnos s počiniteljem čini osobito ranjivima.

Pojedinačna procjena žrtve na odgovarajući način uključuje osobito žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovanja ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja i spolnog iskorištavanja ili zločina iz mržnje te žrtve s invalidnošću.

Pojedinačna procjena žrtve provodi se uz sudjelovanje žrtve i uzimajući u obzir njezine želje, uključujući i želju da se ne koriste posebne mjere zaštite propisane zakonom. Tijelo koje vodi postupak će broj ispitivanja žrtve za koju je utvrđena posebna potreba zaštite svesti na najmanju moguću mjeru, a državni odvjetnik može predložiti da se takav svjedok ispita na dokaznom ročištu.

4. ZAKLJUČCI, POTENCIJALI I GLAVNI IZAZOVI

Podaci promatranog razdoblja, od 2016. do 2023. godine, kao ključne ranjive skupine izdvajaju maloljetnike (37,8% identificiranih žrtava trgovanja) te mlade osobe u dobi 19–30 godina (39,8% identificiranih žrtava trgovanja). Zajedno, ove dvije skupine, u ukupnoj populaciji identificiranih žrtava u posljednjih pet godina u Republici Hrvatskoj čine 77,6% svih identificiranih žrtava. U odnosu na oblik eksploatacije ističu se *činjenje protupravnih radnji* (43,49%) i *spolna eksploatacija* (32,34%) koje zajedno čine 75,83% svih identificiranih oblika eksploatacije.

U odnosu na djecu i mlade, posebnu pozornost valja usmjeriti na prevenciju od najranije dobi koja, između ostaloga mora uključivati i prepoznavanje novih oblika vrbovanja te slijediti dinamiku njihova pojavljivanja na globalnoj sceni. Poseban izazov u tom smislu predstavlja nadogradnja postojećih edukativnih sadržaja u skladu s psihosocijalnim razvojem djece različite dobi, uz istovremeno adekvatnu razinu informacija i vještina koje će omogućiti osnaživanje postojećih i stvaranje novih faktora zaštite novim generacijama. Potencijal za dodatno unaprjeđenje preventivskih aktivnosti, ali i dodatno obrazovanje djelatnika u odgojno obrazovnim institucijama nalazi se u postojećem sustavu edukacija budući je tema trgovanja ljudima već integrirana u kurikulum građanskog odgoja, od prvog razreda osnovne škole pa do kraja srednje škole.

U odnosu na najčešći oblik eksploatacije u Republici Hrvatskoj odnosno činjenje protupravnih radnji i procesuiranje žrtve trgovanja ljudima kao počinitelja kaznenog djela, u narednom bi razdoblju bilo potrebno detaljnije analizirati zakonodavnu praksu te provjeriti opravdanost uvođenja zakonske klauzule o nekažnjavanju žrtava trgovanja ljudima u skladu s preporukom GRETA-e i Državnog tajništva SAD-a. Ukoliko se ukaže potreba, potrebno je pristupiti i izmjenama i dopunama Kaznenog zakona na način da se u isti uvede odredba o nekažnjavanju.

Jedan od značajnijih izazova s kojima se susreće nacionalni referalni sustav, svakako je donošenje pravomoćnih osuđujućih presuda za počinjenje kaznenog djela trgovanja ljudima. Naime, najveća propisana kazna zatvora za počinjenje navedenog kaznenog djela je deset godina, odnosno 15 godina kada je žrtva dijete, međutim pregledom sudskih presuda koje su donesene u razdoblju od 2016. do 2023. godine utvrđeno je da se izrečene kazne u Republici Hrvatskoj kreću između jedne i četiri godine. Također, iznimno je važno napomenuti da je u promatranom razdoblju doneseno svega 19 pravomoćnih presuda za ovo kazneno djelo. U narednom razdoblju potrebno je provoditi stručne edukacije namijenjene državnim odvjetnicima i sucima radi upoznavanja s ovim fenomenom, njegovog primjerenog sankcioniranja ali i radi senzibilizacije sa žrtvama ovog kaznenog djela.

Isto tako, u skladu s preporukom GRETA-e i Državnog tajništva SAD-a, a nastavno na mali broj parničnih postupaka za naknadu štete žrtvama trgovanja ljudima, u budućem je razdoblju potrebno uređenjem zakonodavstva i kontinuiranim edukacijama sudaca postići dosuđivanje naknade štete u istom predmetu u kojem se odlučuje o krivnji počinitelja kaznenog djela trgovanja ljudima.

Glede spolne eksploatacije, kao drugog najčešćeg oblika eksploatacije, ukazuje se potrebnim intenzivirati policijske aktivnosti u cilju otkrivanja internetskih sadržaja kojima se koriste počinitelji kaznenih djela trgovanja ljudima, kao i mapiranja rizičnog kibernetičkog područja uključujući i Darkweb⁵⁴. S posebnom pažnjom potrebno je pristupiti provjerama djece bez pratnje radi otkrivanja potencijalnih slučajeva trgovanja djece.

Nadalje, u skladu s preporukama GRETA-e i Državnog tajništva SAD-a potrebno je provoditi daljnja usavršavanja i edukacije svih uključenih u nacionalni referalni sustav. Potrebno je nastaviti s edukacijama i dodatno unaprijediti edukacije usmjerene na policijske službenike u vidu identificiranja žrtava i prepoznavanja kaznenog djela trgovanja ljudima, ali i poticati proaktivan pristup policijskih službenika kod identifikacije žrtava, kao i izraditi standardne operativne procedure u postupcima trgovanja ljudima.

Daljnje edukacije i usavršavanja potrebna su i drugim ciljanim skupinama, poput državnih odvjetnika vezano uz pravnu kvalifikaciju djela te sudaca radi podizanja senzibiliteta u odnosu na žrtve trgovanja ljudima i dosuđivanja naknade štete. Edukacije je potrebno provoditi i s djelatnicima ustanova socijalne i zdravstvene skrbi i drugih tijela državne uprave, kao i provoditi posebne edukacije poput onih usmjerenih odvjetnicima u svrhu pružanja pravne pomoći žrtvama trgovanja.

Kako je informiranost i upućenost u problematiku trgovanja ljudima jedan od osnovnih preduvjeta za suzbijanje ovog kaznenog djela, tako je u budućem razdoblju preventivne aktivnosti potrebno usmjeriti i široj javnosti, a s ciljem unaprjeđenja ukupnog znanja o trgovanju ljudima na području Republike Hrvatske.

Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti upoznavanju perspektiva različitih dionika nacionalnog referalnog sustava, kao i žrtava trgovanja ljudima, a s krajnjim ciljem unaprjeđenja budućih procesa razvoja mjera i aktivnosti Nacionalnog plana.

U narednom je razdoblju potrebno nastaviti s održavanjem i unaprjeđenjem postojećih dobrih praksi poput koordinativnih aktivnosti u okviru Nacionalnog odbora i Operativnog tima; financiranja projekata i programa organizacija civilnog društva usmjerenih pružanju pomoći i zaštiti žrtvama trgovanja ljudima; osiguravanja stabilnosti rada SOS-telefonske linije i informiranja javnosti o radu nacionalne SOS telefonske linije, kao i osiguravanja stabilnosti rada i poticanja nadogradnje dva skloništa za žrtve trgovanja ljudima kojima upravlja Hrvatski Crveni križ.

Konačno, kako je trgovanje ljudima globalni problem, a većina zemalja bilježi porast radne eksploatacije i suočava se s velikim prilivom stranih radnika (koji su također potencijalne žrtve

⁵⁴Darkweb se često veže za negativne konotacije zbog činjenice da se često koristi u ilegalne svrhe. To je dio interneta koji se sastoji od web stranica koje postoje samo u mrežama koje su kriptirane i koje se ne mogu nikako pronaći generalnim pretraživanjem i standardnim pretraživačima.

trgovanja ljudima) potrebno je nastaviti s aktivnostima međunarodne i regionalne suradnje u području suzbijanja trgovanja ljudima.

Nadalje, imajući u vidu obvezu implementacije Direktive Europske unije o dužnoj pažnji za održivo poslovanje dodatne napore biti će potrebno usmjeriti i u izradu alata (priručnika, uputa za izradu procedura i sl.), održavanje edukativnih aktivnosti kao i druge aktivnosti kojima bi se poslovnom sektoru olakšalo usklađivanje s zahtjevima istog.

5. USKLAĐENOST S NACIONALNOM RAZVOJNOM STRATEGIJOM, SEKTORSKIM I VIŠESEKTORSKIM STRATEGIJAMA TE DOKUMENTIMA PROSTORNOG UREĐENJA

Posebni ciljevi Nacionalnog plana doprinose realizaciji strateškog cilja 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život kroz prioritetno područje socijalna solidarnost i odgovornost. Nacionalnim planom doprinjet će se realizaciji strateškog cilja putem mjera i aktivnosti koje će za cilj imati podizanje javne svijesti i provedbu edukativnih aktivnosti o problematici trgovanja ljudima. Također će se posebna pažnja posvetiti unaprjeđenju sustava identifikacije, pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima kroz unaprjeđenje postojećeg normativnog okvira te jačanje proaktivnih metoda identifikacije žrtava trgovanja ljudima uz osnaživanje mobilnih timova i praćenje postupaka otkrivanja, procesuiranja i sankcioniranja kaznenog djela trgovanja ljudima i srodnih kaznenih djela. Nadalje, kroz sustavnu suradnju na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini osnažit će se cjelokupni sustav pružanja pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima.

Prilikom izrade akta strateškog planiranja posebna pozornost posvećena je i ostalim nacionalnim aktima čiji su ciljevi direktno i/ili indirektno povezani s Nacionalnim planom, pa su tako ciljevi Nacionalnog plana usklađeni s Nacionalnim planom zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje do 2027. godine, Nacionalnim planom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine, Nacionalnim planom za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine, Nacionalnim planom razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine, Nacionalnim planom za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja za razdoblje do 2027. godine Nacionalnim planom za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. godine te Strategijom integriranog upravljanja granicom Republike Hrvatske od 2024. do 2028. godine.⁵⁵

⁵⁵<https://razvoj.gov.hr/istaknute-teme/sustav-strateskog-planiranja-i-upravljanja-razvojem-republike-hrvatske-4570/popis-vazecih-akata-strateskog-planiranja-na-nacionalnoj-razini/4764>, pogledano 26.09.2024.

6. OPIS PRIORITETA JAVNE POLITIKE U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

U skladu sa Strategijom Europske unije o borbi protiv trgovanja ljudima za razdoblje 2021. – 2025. godine, Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima, za razdoblje do 2030. godine uključuje dva posebna cilja: prevencija trgovanja ljudima te unaprjeđenje sustava identifikacije, pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima.

POSEBNI CILJEVI

1. *Prevencija trgovanja ljudima*
2. *Unaprjeđenje sustava identifikacije, pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima*

Nadalje, Nacionalni plan usklađen je s Programom održivog razvoja do 2030. godine Ujedinjenih naroda, i to s ciljem 5. Rodna ravnopravnost⁵⁶ i s ciljem 8. Dostojanstveni rad i ekonomski rast⁵⁷ odnosno pod ciljem 8.7. Poduzeti neposredne i učinkovite mjere za iskorjenjivanje prisilnog rada, okončanje modernog ropstva, trgovanja ljudima i osigurati zabranu i uklanjanje najgorih oblika dječjeg rada, uključujući zapošljavanje i korištenje dječjih vojnika te do 2025. godine okončati dječji rad u svim njegovim oblicima.⁵⁸

⁵⁶ Cilj 5.2. Programa Održivog razvoja - Eliminirati sve oblike nasilja nad ženama i djevojčicama u javnoj i privatnoj sferi, uključujući trgovanje ljudima odnosno seksualnu eksploataciju kao i sve ostale oblike eksploatacije.

⁵⁷ Cilj 8.7. Poduzeti neposredne i učinkovite mjere za iskorjenjivanje prisilnog rada, okončanje modernog ropstva, trgovanja ljudima i osigurati zabranu i uklanjanje najgorih oblika dječjeg rada, uključujući zapošljavanje i korištenje dječjih vojnika te do 2025. godine okončati dječji rad u svim njegovim oblicima

⁵⁸<https://sdgs.un.org/goals>, pogledano 16.4.2024.

7. POPIS POSEBNIH CILJEVA, MJERA I KLJUČNIH POKAZATELJA ISHODA TE AKTIVNOSTI KOJE ĆE BITI PODUZETE U OKVIRU NACIONALNOG PLANA ZA SUZBIJANJE TRGOVANJA LJUDIMA

Posebni ciljevi ovog Nacionalnog plana temelje se na ključnim područjima razvoja nacionalnog referalnog sustava, a to su svakako prevencija svih pojavnih oblika trgovanja ljudima, identifikacija žrtava i unaprjeđenje programa pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima. Za ostvarenje tih ciljeva neophodno je i unaprjeđenje suradnje na regionalnoj i međunarodnoj razini, u području suzbijanja trgovanja ljudima.

Naime, bez uspješne međunarodne, a osobito regionalne suradnje nije moguće uspostaviti adekvatan nacionalni referalni sustav, kao niti suzbiti lanac organiziranog kriminala koji ne poznaje granice. Suradnja sa zemljama u okruženju, državama članicama Europske unije ali i šire u ovom području predstavlja ključ razvoja. Samo zajedničkom, partnerskom suradnjom postiže se efikasnija razmjena primjera dobre prakse, unaprjeđuje se sustav identifikacije žrtava, a sankcioniranje počinitelja kaznenih djela podiže se na viši nivo zahvaljujući međunarodnim kaznenim istragama.

Zajednička međunarodna i regionalna suradnja bitna je, ne samo kroz međunarodne kaznene istrage, već je izrazito važno uskladiti i praktički unificirati legislativu kako bi takva suradnja uopće i bila moguća. Isto tako, zajedničkim usmjerenim djelovanjem u preventivnom smislu i razmjenom dobrih praksi suzbijanje ovog kaznenog djela poprima dalekosežnije rezultate od onih sustava koji su fokusirani isključivo na nacionalno okruženje.

Tablica 6.: Tablični prikaz mjera i pokazatelja ishoda te podataka od kojih se mjeri napredak u posebnom cilju prevencija trgovanja ljudima

POSEBNI CILJ 1.	Prevencija trgovanja ljudima
POKAZATELJI ISHODA	Broj identificiranih žrtava trgovanja ljudima, KOD: OI.02.14.100 <i>Broj pokrenutih postupaka za kazneno djelo trgovanja ljudima uz međunarodnu suradnju u tekućoj godini - KOD: OI.02.14.97</i>
PODACI OD KOJIH SE MJERI NAPREDAK NA RAZINI RH	Početna vrijednost pokazatelja ishoda: „Broj identificiranih žrtava trgovanja ljudima, KOD: OI.02.14.100“: 21 Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda za ukupno razdoblje važenja dokumenta: 35 Početna vrijednost pokazatelja ishoda: “Broj pokrenutih postupaka za kazneno djelo trgovanja ljudima uz međunarodnu suradnju u tekućoj godini“ - KOD: OI.02.14.97: 0

	Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda za ukupno razdoblje važenja dokumenta: 4
MJERE	1.1. Podizanje javne svijesti o problematici trgovanja ljudima. 1.2. Provođenje preventivnih aktivnosti usmjerenih ranjivim skupinama. 1.3. Usvajanje politika i mjera regulacija poslovnog sektora radi poduzimanja odgovarajućih i učinkovitih mehanizama sa svrhom prevencije trgovanja ljudima.
Rok provedbe mjere	1.1. IV. kvartal 2030. 1.2. IV. kvartal 2030. 1.3. IV. kvartal 2030.

Tablica 7.: Tablični prikaz mjera i pokazatelja ishoda te podataka od kojih se mjeri napredak u posebnom cilju unaprjeđenje sustava identifikacije, pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima

POSEBNI CILJ 2.	Unaprjeđenje sustava identifikacije, pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima
POKAZATELJI ISHODA	Udio žrtava trgovanja ljudima kojima je pružena pomoć u ukupnom broju identificiranih žrtava trgovanja ljudima, KOD: OI.02.14.101 Udio osuđujućih presuda u ukupnom broju pokrenutih postupaka za kazneno djelo trgovanja ljudima u tekućoj godini, KOD: OI.02.14.98
PODACI OD KOJIH SE MJERI NAPREDAK NA RAZINI RH	Početna vrijednost pokazatelja ishoda: „Udio žrtava trgovanja ljudima kojima je pružena pomoć u ukupnom broju identificiranih žrtava trgovanja ljudima, KOD: OI.02.14.101“: 30% Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda za ukupno razdoblje važenja dokumenta: 60% Početna vrijednost pokazatelja ishoda: „Udio osuđujućih presuda u ukupnom broju pokrenutih postupaka za kazneno djelo trgovanja ljudima u tekućoj godini, KOD: OI.02.14.98“: 0% Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda za ukupno razdoblje važenja dokumenta: 20%
MJERE	2.1 Unaprjeđenje postojećeg normativnog okvira s ciljem zaštite žrtava trgovanja ljudima, otkrivanja, procesuiranja i odgovarajućeg sankcioniranja počinitelja kaznenih djela trgovanja ljudima te smanjenje potražnje. 2.2. Jačanje proaktivnih metoda identifikacije žrtava trgovanja ljudima.

	<p>2.3. Osnaživanje mobilnih timova.</p> <p>2.4. Praćenje postupaka otkrivanja, procesuiranja i sankcioniranja kaznenog djela trgovanja ljudima i srodnih kaznenih djela.</p> <p>2.5. Pružanje pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima.</p> <p>2.6. Usavršavanje ciljanih skupina na temu suzbijanja trgovanja ljudima.</p> <p>2.7. Unaprjeđenje nacionalne koordinacije.</p>
<p>Rok provedbe mjere</p>	<p>2.1 IV. kvartal 2030.</p> <p>2.2 IV. kvartal 2030.</p> <p>2.3 IV. kvartal 2030.</p> <p>2.4 IV. kvartal 2030.</p> <p>2.5 IV. kvartal 2030.</p> <p>2.6 IV. kvartal 2030.</p> <p>2.7 IV. kvartal 2030.</p>

8. INDIKATIVNI FINACIJSKI PLAN

STRATEŠKI CILJ NRS		„Zdrav, aktivan i kvalitetan život“							
POKAZATELJI UČINKA	Očekivani broj godina zdravog života / ciljana vrijednost NRS-a: žene 64 godine, muškarci 64 godine								
	Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti/ ciljanja vrijednost NRS-a: 15%								
POSEBNI CILJEVI	Pokazatelji ishoda	FIN. PLAN 2024. (EUR)	FIN. PLAN 2025. (EUR)	FIN. PLAN 2026. (EUR)	FIN. PLAN 2027. (EUR)	FIN. PLAN 2028. (EUR)	FIN. PLAN 2029. (EUR)	FIN. PLAN 2030. (EUR)	UKUPNA ALOKACIJA ZA PROVEDBU POSEBNOG CILJA (EUR)
PREVENCIJA TRGOVANJA LJUDIMA	Broj identificiranih žrtava trgovanja ljudima, KOD: OI.02.14.100	5.900,00	80.900,00	80.900,00	5.900,00	5.900,00	5.900,00	5.900,00	191.300,00
	Broj pokrenutih postupaka za kazneno djelo trgovanja ljudima uz međunarodnu suradnju u tekućoj godini - KOD: OI.02.14.97								
UNAPRJEĐENJE SUSTAVA	Udio žrtava trgovanja ljudima kojima je pružena	256.270,00	317.668,00	315.471,00	55.467,00	50.467,00	50.467,00	50.467,00	1.096.277,00

IDENTIFIKACIJE, POMOĆ I ZAŠTITE ŽRTAVA TRGOVANJA LJUDIMA	pomoć u ukupnom broju identificiranih žrtava trgovanja ljudima KOD: OI.02.14.101 Udio osuđujućih presuda u ukupnom broju pokrenutih postupaka za kazneno djelo trgovanja ljudima u tekućoj godini KOD: OI.02.14.98								
PLANIRANI IZVORI	Državni proračun Fondovi EU	158.045,00 104.125,00	177.235,00 221.333,00	176.896,00 219.475,00	61.367,00 /	56.367,00 /	56.367,00 /	56.367,00 /	742.644,00 544.933,00

9. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

O provedbi ovog Nacionalnog plana Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina dužan je podnositi godišnja izvješća o provedbi Koordinacijskom tijelu za sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske.

Za kontinuirano praćenje provedbe ovoga akta strateškog planiranja zadužen je i Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima.

Koncem 2026. godine planirano je srednjoročno vrednovanje Nacionalnog plana koje će imati za cilj preispitati provedbu akta strateškog planiranja na temelju sljedećih kriterija: važnost (relevantnost), djelotvornost (efektivnost), usklađenost (koherentnost), učinkovitost (efikasnost) i dosljednost (konzistentnost). Nalazi evaluacije koristit će kao analitička podloga za izradu Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima do 2030. godine, za razdoblje 2027. - 2030. godine.

U posljednjem kvartalu 2030. godine planirano je naknadno vrednovanje Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima s ciljem procjene učinaka provedenih mjera i njima pridruženih aktivnosti na očekivane ishode. Rezultati vanjske evaluacije će, skupa s rezultatima formativne evaluacije, služiti kao osnova za izradu novog akta strateškog planiranja za razdoblje poslije 2030. godine.